

Handboek NVT

Leeswijzer Taalleesland
Nederlands voor het basisonderwijs
op Aruba (klas 3 – klas 6)

Leerjaar 4

Thema 3

Opgeruimd staat netjes

Colofon

Lidwina Solognier-Lamper (projectleider)

Roelien Hofman

Mirella Wijngaarden

Judith Schnieders

Laura Tonk

Marion Lopez

Wiljan Megens

Met dank aan:

Colegio Conrado Coronel, Colegio San Hose, Frans Teunissen, Aurita Arends, Magriet Pourier, Merle Sint Jago

Uitgegeven door afdeling Curriculum, Directie Onderwijs Aruba

Opdrachtgever: Proyecto Scol Multilingual (PSML)

Handboek NVT

Thema 3 'Opgeruimd staat netjes' is onderdeel van het Handboek NVT, een aanpassing van de methode Taalleesland voor het vak Nederlands in het Arubaanse onderwijs klas 3-6.

In dit Handboek, leerjaar 4, komen alle leerlijnen van Taalleesland aan bod: woordenschat, luisteren en spreken, leesbegrip, stellen, taalbeschouwing en spelling. Daarnaast wordt er in de lessen tijd ingeruimd voor lezen.

De aanpassing betreft onder andere het aantal lessen in verband met de beschikbare lestijd voor het Nederlands in de Scol Multilingual. Bij deze aanpassing is rekening gehouden met het feit dat de leerlingen in de moedertaalmethode 'Festival di Idioma' de taalvaardigheden zullen leren waarop het onderwijs in het Nederlands aansluit.

Andere aanpassingen zijn er met betrekking tot de context: aanpassing aan de Arubaanse context of een verduidelijking van de context met behulp van beelden.

Ook komen taalverschillen Papiamentu – Nederlands aan bod in de desbetreffende lesuitwerkingen, bijvoorbeeld bij verschil in woord- of zinsbouw.

Veel taalplezier!

De projectgroep.

Inhoud Handboek thema 3

Colofon	2
Inhoudsopgave	5
Thema-inleiding	7
Overzicht lesdoelen	8
Lessen	11 - 67

Bijlagen

- Toetsbladen 3
- Controletoets
- Alfabetische woordenlijst
- Woordenlijst betekenissen
- Spellinghulp

Thema-inleiding

Het onderwerp van dit thema zal de leerlingen aanspreken: opruimen. Er wordt aandacht besteed aan de welbekende problematiek van het netjes houden van je eigen kamer en het opruimen van je eigen rommel. Waarom moet dat eigenlijk? Vind je het leuk of vervelend?

Daarnaast wordt 'opruimen' ook in een breder perspectief geplaatst. Wat doen we met ons afval? Wat kunnen we hergebruiken? Wie ruimt al dat afval eigenlijk op?

Ieder thema bestaat uit 20 lessen. De lessen 1-4, 6-9, 11-14 zijn taallessen, waarin het lezen van teksten is geïntegreerd; de lessen 5, 10 en 15 zijn spellingslessen; lessen 16/17 zijn toetslessen; lessen 18/19 zijn herhalings-/verdiepingslessen; in les 20 wordt het thema afgesloten.

De leerlingen beheersen aan het eind van thema 3 de volgende taalvaardigheden:

Woordenschat

- de woorden van de Woordclusters zowel actief als passief beheersen;
- de betekenisrelaties tussen de woorden van Woordclusters beheersen.

Taalbeschouwing

- synoniemen koppelen en nuanceverschillen in de betekenis van synoniemen herkennen.

Leesbegrip

- inferenties maken met betrekking tot plaats en tijd.

Spelling

- het schrijven van woorden met *ng* of *nk*;
- het schrijven van woorden met *ui* en *eu*;
- het schrijven van woorden met de klank */ei/*;
- het toepassen van de regels met betrekking tot klinker-verenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen).

Didactische tips

Aan het eind van een les staan soms didactische tips. Hierin worden meestal voor leerlingen onbekende woorden aangegeven.

Om deze woorden duidelijk te maken, kunt u te werk gaan volgens de methode die de woordenschatlessen gebruiken.

Een andere tip is om andere woordleerstrategieën te gebruiken:

- langere woorden splitsen in woorden die wel bekend zijn;
- gelijkenis zoeken in woorden in andere talen (Papiamentu, Engels, Spaans);
- een vertaling naar het woord in het Papiamentu.

Didactische tips kunnen ook tips geven met betrekking tot het bereiken van andere doelen in de lessen.

Overzicht lesdoelen		
Week 1		
Les 1	Luisteren en spreken	- De leerlingen verkennen het thema 'opgeruimd staat netjes'.
Les 2	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>mul, ploegen, mist, doorbreken</i> .
Les 3	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het maken van inferenties met betrekking tot plaats en tijd. - De leerlingen oefenen het vormen van een beeld aan de hand van de inhoud van een tekst.
Les 4	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>het materiaal, koper, ijzer, verroest, roesten</i> .
Les 5	Spelling	- De leerlingen oefenen het auditief verdelen van woorden in klankgroepen. - De leerlingen oefenen het toepassen van de regels met betrekking tot klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen) - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klank /ei/.
Week 2		
Les 6	Taalbeschouwing	- De leerlingen worden zich ervan bewust dat het Nederlands woorden uit vreemde talen bevat. - De leerlingen oefenen het gebruik van stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden met en zonder uitgang.
Les 7	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>het seizoen, zich afspelen</i> .
	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het maken van inferenties met betrekking tot plaats en tijd.
Les 8	Luisteren en spreken	- De leerlingen oefenen het geheugen. - De leerlingen oefenen het maken van een juiste voorstelling van een tekst.
Les 9	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>de opruiming, de korting, op = op, afgeprijsd, de winkelier, de uitverkoop</i> .
	Taalbeschouwing	- De leerlingen verrijken hun woordenschat met betrekking tot 'opruiming'.
Les 10	Spelling	- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met <i>ui</i> en <i>eu</i> . - De leerlingen oefenen het toepassen van de regels met betrekking tot klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen)

Thema 3

Opgeruimd staat netjes

Week 3		
Les 11	Stellen	- De leerlingen oefenen het schrijven van een fictionele tekst met behulp van de vragen <i>wie, wat</i> en <i>wanneer</i> .
Les 12	Stellen	- De leerlingen oefenen het schrijven van een fictionele tekst met behulp van de vragen <i>wie, wat</i> en <i>wanneer</i> .
Les 13	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>de compost, de etensresten, het tuinafval</i> .
	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het vaststellen van het onderwerp en de deelonderwerpen van een weettekst. - De leerlingen oefenen het vaststellen van de belangrijkste zin in een alinea.
Les 14	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>oplaadbaar, de stroom, de stekker, het grondwater, verrotten, verteren</i> .
Les 15	Spelling	- De leerlingen oefenen het onderscheiden en schrijven van woorden met <i>ng</i> of <i>nk</i> . - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met <i>ui</i> en <i>eu</i> . - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klank <i>/ei/</i> . - De leerlingen oefenen het toepassen van de regels met betrekking tot klinker-verenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen)
Week 4		
Les 16/17	Diagn. toets	De leerlingen kunnen
	Spelling	- woorden met <i>ng</i> of <i>nk</i> , <i>ui</i> en <i>eu</i> , en met de klank <i>/ei/</i> schrijven; - de regels met betrekking tot open- en gesloten lettergrepen
	Taalbeschouwing	- synoniemen koppelen en nuanceverschillen in de betekenis van synoniemen herkennen.
	Leesbegrip	- inferenties maken met betrekking tot plaats en tijd.
	Woordenschat	- de woorden van de Woordclusters zowel passief als actief beheersen; - betekenisrelaties tussen de woorden van de Woordclusters beheersen.
Les 18/19	Herh./verdieping	
	Spelling	- getoetste doelen
	Leesbegrip	- getoetste doel
	Taalbeschouwing	- getoetste doelen
	Woordenschat	- getoetste doel
	Verdieping	- een aantal doelen dat bij de lessen Taalbeschouwing aan de orde is gekomen
Les 20	Thema-afsluiting	- De leerlingen passen toe wat ze in dit thema geleerd hebben over opruimen en afval.

Lesinhoud

- De leerlingen verkennen het thema 'Opgeruimd staat netjes'.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 1

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 2 en 3

Voorbereiding

- Voordat u de les start, zorgt u ervoor dat uw tafel er zeer rommelig uitziet: alles ligt door elkaar.
- U zet de beamer/laptop/tv klaar voor het filmpje 'Kamer opruimen' (www.youtube.com/watch?v=9DbNug3eBYQ).

Start**10**

U laat het filmpje 'Kamer opruimen' zien en de leerlingen mogen vertellen wat ze gezien hebben.

U zegt:

“Ons nieuwe thema is opruimen. Vandaag gaan we erover praten.”

Kern – Instructie**25**

U zoekt iets op de tafel, terwijl u zegt:

“Ik wilde jullie een verhaaltje voorlezen, maar ik kan het niet zo goed vinden. Hoe zou dat komen?”

U laat een aantal leerlingen een antwoord geven, waaruit u de conclusie trekt:

“Ik heb mijn tafel niet goed opgeruimd of mijn tafel is erg rommelig ik moet het opruimen.”

Aansluitend houdt u een ervaringsgesprek over opruimen, waarbij de volgende vragen richtgevend zijn:

“Wie moest er thuis wel eens opruimen?
 Wat moet je dan opruimen?
 Waarom moest je het opruimen?
 Ruimen je ouders ook wel eens op?
 Wat zou er gebeuren als je nooit iets zou opruimen?”

Opmerking:

Als u bij de beantwoording de indruk krijgt dat stereotiepe rolpatronen bevestigd worden (meisjes en vrouwen ruimen op, stoffen/wassen af, enzovoort), dan kunt u daarop ingaan.

U leest samen met de leerlingen het volgende verhaaltje op bladzijde 1 van het Werkboek:

Hans en Joris lopen naar school.

“Moet je daar eens kijken”, zegt Hans. Hij wijst op een plastic zak langs de kant van de weg.

Joris raapt de zak op.

“Leeg”, zegt hij. “Iemand heeft het gewoon weggegooid.”

Een eindje verder ligt een kapotte autoband.

“Wat een troep”, zegt Hans. “Wie zou dat opruimen?”

“Ik weet het niet”, zegt Joris. “Maar misschien kunnen wij het opruimen. Met de hele groep, bedoel ik.”

“Kom op”, roept Hans. “We gaan het meteen aan de juf vragen.”

Vervolgens geeft u enkele leesbeurten.

U stelt vragen over de tekst:

“Is het normaal om zomaar een kapotte autoband langs de kant van de weg te gooien?

Hoe komt die autoband aan de kant van de weg denken jullie?”

U laat een aantal leerlingen om beurten vertellen wat ze onderweg naar school aan rommel tegenkomen en inventariseert dit op het bord.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 2 en 3, bladzijde 2 en 3

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U laat de leerlingen in groepjes bedenken wat er gedaan kan worden om je omgeving netjes te houden. Daarna krijgen de groepen de kans om wat ze hebben opgeschreven, te lezen.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 2 en 3

2

eigen tekst

3

3 De stoelen staan kriskras door het lokaal. Yusuf zet ze weer op de goede plek.

6 Jesse raapt de bladeren op.

5 De stofzuiger werkt op stroom. Violet steekt de stekker in het stopcontact.

4 Sem verzamelt de lege flessen. Die mogen straks in de glascontainer..

1 Juf Madeleine is de wastafel aan het schrobben. Met een borstel haalt ze al het vuil weg.

2 Fatima verzamelt oud papier. Dat gaat straks in de papiercontainer.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **mul**, **ploegen**, **de mist** en **doorbreken**.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 1, Woordspoor 1
- Woordweb 2, Woordspoor 2

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 4

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 5

Voorbereiding

- U zet de beamer/laptop/tv klaar voor het filmpje: 'De tractor en de ploeg. Grote machines.' (<http://schooltv.nl/video/de-tractor-en-de-ploeg-grote-machines>).

Betekenis van de woorden

- mul:** Als zand mul is, dan is het droog en fijn. Je kunt er moeilijk doorheen lopen, want je voeten zakken weg.
- ploegen:** Ploegen is: de aarde omkeren met een ploeg. De boer ploegt zijn land met een machine met scherpe ijzers.
Ploegen is ook met moeite door het zand lopen/gaan.
- de mist:** Dat zijn wolken die vlak boven de grond hangen. Je kunt bij mist niet ver kijken.
- doorbreken:** Als de zon doorbreekt, komt de zon tevoorschijn van achter de wolken.

Start**10**

U laat een filmpje ('De tractor en de ploeg. Grote machines.') zien over ploegen en daarna laat u de leerlingen verwoorden wat ze hebben gezien. U vraagt ook of ze zoiets ooit op Aruba hebben gezien.

Kern - Instructie**30**

U vertelt dat u op vakantie met de auto in het zand vast kwam te zitten. U gebruikt bij uw verhaal de woorden **mul** en **ploegen**. U vertelt ook dat u ging kijken of er iemand anders voorbijreed om hulp te vragen, maar je kon niet goed zien, want het was zo **mistig**. En dat u moest wachten totdat de zon **door** de wolken **brak**. U legt de woordbetekenissen uit aan de hand van de Woordwebben.

U vertelt daarbij dat een boer ook de grond **ploegt**. Hij doet dat met een **ploeg**. Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje met de leerlingen aan. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit uw eigen ervaringen.

Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken. Richt uw aandacht ook en vooral op de leerlingen die niet zo snel geneigd zijn een beurt te vragen.

U stelt de volgende vragen:

“Heb je zelf wel eens vastgezet met de fiets of de auto in mul zand?
 Hoe ben je er toen uitgekomen?
 Waar vind je (op Aruba) mul zand?
 Heb je wel eens iemand zien ploegen?
 Heb je weleens mist op Aruba gezien?
 Wat zie je als het mist?”

U neemt samen met de leerlingen opdracht 1 door op bladzijde 4 van het Werkboek.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 2, bladzijde 5

Afsluiting	5
-------------------	----------

Laat een aantal leerlingen voordoen hoe je door mul zand loopt.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 4 en 5

1

mul

stukbreken of te voorschijn komen

de aarde omkeren

2

1 waar

4 niet waar

2 niet waar

5 waar

3 waar

6 niet waar

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het maken van inferenties met betrekking tot plaats en tijd.
- De leerlingen oefenen het vormen van een beeld aan de hand van de inhoud van een tekst.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 6 en 7
- Taalleesboek 1, bladzijde 92

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 8

Start**10**

U schrijft op het bord:

**Twee lepeltjes in de keuken,
die lagen daar zo alleen.
Ze lagen daar al een poosje,
de hele maand april.**

U leest het gedicht eerst voor.

U schrijft op het bord:

waar wanneer

U zegt:

“Als je dit gedicht goed leest, kun je eruit halen *waar* en *wanneer* het is gebeurd.”

U laat de leerlingen opnoemen *waar* en *wanneer* het is gebeurd en u schrijft dit op het bord.

Vervolgens zegt u:

leest, “Jullie gaan verhaaltjes en gedichten lezen waarin niet precies staat *waar* en *wanneer* het is gebeurd. Maar als je goed kun je dat wel te weten komen. Dat gaan we in deze les proberen.”

Kern - Instructie

25

U leest het verhaal op bladzijde 92 van het Taalleesboek eerst voor. Vervolgens geeft u een aantal leesbeurten.

U vraagt:

“Waarom zou Manke Sjoerd zo heten?
Waar rijdt Manke Sjoerd naar toe?
Wat gaat hij doen?”

U zegt:

“Soms staat in een tekst niet precies waar iets en wanneer het zich afspeelt, maar toch kun je het aan een aantal woorden zien.”

U refereert hierbij nog eens aan de tekst van Manke Sjoerd.

U schrijft op het bord:

in de mondi

U laat de leerlingen omschrijvingen bedenken die bij de aanduiding op het bord passen. (Bijvoorbeeld: Er staan veel cactussen. Er leven konijnen, vogels, hagedissen, het is warm.)

U zegt daarna:

“We hebben de woorden ‘mondi’ en ‘veel zon’ niet gebruikt, toch weten we door de omschrijvingen waar het is en wanneer het is.”

U neemt opdracht 1.1 t/m 1.5 op bladzijde 6 en 7 van het Werkboek met de leerlingen door.

Zelfstandig

De leerlingen maken vervolgens deze opdrachten van het Werkboek.

U kijkt opdracht 1.1 t/m 1.5 klassikaal na.

Vervolgens leest u het gedicht ‘Straf’ op bladzijde 94 van het Taalleesboek met de leerlingen.

De leerlingen maken opdracht 2 op bladzijde 7 van het Werkboek.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 3 t/m 5, bladzijde 8

Afsluiting

10

U laat een aantal leerlingen hun antwoorden bij opdracht 2 op bladzijde 7 oplezen.

Antwoorden

Werkboek, blz. 6 t/m 8

1.1

c op het strand

1.2

a zand c meeuw e schelpjes

1.3

Het is 's morgens.

1.4

"Het is nog fris", mompelt hij, als hij de jeep start.

Langzaam breekt de zon door de mist.

1.5

Het verhaal speelt zich nu af, want Manke Sjoerd rijdt in een jeep in plaats van op een bakfiets.

2

Het speelt zich 's middags/na schooltijd af.

Dat weet ik, omdat de bel al is gegaan/alle kinderen weg zijn.

3

plaatje b

4

plaatje b

5

eigen vondsten

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **roesten, verroest het materiaal, koper, ijzer**.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 1, Woordcluster 1
- Woordweb 3, Woordspoor 3

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 9 en 10

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 11

Vorbereiding

- extra materiaal
roestige voorwerpen zoals schroeven, spijkers of een schaar
diverse voorwerpen van verschillende materialen

Betekenis van de woorden

roesten:	Roesten is als er op ijzer een bruine, korrelige laag komt. Op het laatst valt het uit elkaar.
verroest:	Verroest is als er op een ijzeren voorwerp roest zit.
het materiaal:	Het materiaal is alle stoffen waarmee je iets kunt maken, koper, ijzer, papier en karton zijn materialen.
koper:	Koper is een soort metaal. Het is roodbruin of geel van kleur. Koper is een soort materiaal. (bijvoorbeeld de waterleiding)
ijzer:	Ijzer is een soort metaal. Het roest als er water op komt. Ijzer is een materiaal. (bijvoorbeeld een spijker)

Start**10**

U herhaalt met de leerlingen de vorige Woordwebben.

U legt de voorwerpen op tafel en u laat de leerlingen vertellen wat ze zien.

U zegt:

“Wat hier op tafel ligt, zijn voorwerpen die gemaakt zijn van één soort **materiaal**.

De woorden die jullie aangeboden krijgen zijn woorden die te maken hebben met **materialen**.”

U zegt:

“Deze dingen zijn van verschillend **materiaal** gemaakt. Weten jullie van welk **materiaal** een schaar gemaakt is? Deze schaar is gemaakt van **ijzer**. Het **materiaal** is **ijzer**.”

U wijst op de muur.

U vraagt:

“Van welk **materiaal** is de muur gemaakt? De muur is van steen gemaakt. Steen is ook een **materiaal**.”

Zo gaat u diverse **materialen** langs.

Vervolgens zegt u:

“Sommige **materialen** horen bij elkaar. **Koper**, **ijzer**, staal, zilver, goud zijn metalen. **Koper** is geel of goudbruin. Na een tijdje wordt het donker en moet je het poetsen om het weer mooi te laten glimmen. Het is veel goedkoper dan goud. Vroeger werden veel dingen van **koper** gemaakt, een pan of een vaas bijvoorbeeld. **Ijzer** is het goedkoopste metaal. Heel veel voorwerpen worden ervan gemaakt. Het is grijs van kleur. Als het vaak nat wordt en veel in de buitenlucht is, gaat het **roesten**. Dan wordt het **ijzer** bruin. Dat zie je aan oude **ijzeren** spijkers of een lelijke plek op een auto. Als een spijker gaat **roesten**, dan zeggen we de **spijker** is **verroest**.”

U laat Woordweb 1 zien.

U houdt een kort gesprekje met de leerlingen. U geeft eerst een voorbeeld uit uw eigen ervaringen. Daarbij herhaalt u de woorden. Daarna vraagt u aan de leerlingen naar hun ervaringen. Richt uw vragen ook en vooral op de leerlingen die niet gauw geneigd zijn een beurt te vragen.

U kunt stelt de volgende vragen:

“Heb jij ook iets dat een beetje **verroest** is? Hoe ziet dat eruit? Heb jij ook geprobeerd om de **roest** eraf te krijgen? Is dat gelukt? Hoe komt het dat iets **verroest**? Wat kun je er tegen doen?”

U neemt opdracht 1 en 2 op bladzijde 9 en 10 van het Werkboek door met de leerlingen.

Zelfstandig

De leerlingen maken deze opdrachten zelfstandig.

U loopt rond om hulp te bieden indien het nodig is.

Samen met de leerlingen kijkt u de opdrachten na.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 3 en 4, bladzijde 11

Afsluiting	10
-------------------	-----------

Laat de leerlingen de materialen benoemen van voorwerpen uit de klas.

U vraagt:

“Waar horen deze materialen bij in het Woordweb?”

U schrijft op het bord:

steen

hout

ijzer

koper

aluminium

U schrijft wat de leerlingen opnoemen in de goede kolom.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 9 t/m 11

1

1 alle stoffen waarmee je iets kunt maken

2 verroest

3 een materiaal

2

eigen tekst

ingevulde woordparachute rond 'het materiaal'

3

1 koper ijzer aluminium

2 zilver goud brons

3 steen glas papier

4 wol katoen zijde

5 plastic hout karton

4

De boeken op plank 1 en 3 horen bij elkaar.

De planken 1 en 3 en de boeken die daarop staan, moeten een kleur hebben.

Lesinhoud:

- De leerlingen oefenen het auditief verdelen van woorden in klankgroepen.
- De leerlingen oefenen het toepassen van de regels met betrekking tot klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen)
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klank /ei/.

Materiaal

Klassikaal

- Muurposter met spellingsregels (thema 1, les 10)

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 12 t/m 15
- Spellinghulp klas 4

Vorbereiding

- Kopieer de Spellinghulp klas 4 voor alle leerlingen. Deze Spellinghulp gebruiken ze de rest van het jaar.

Start**5**

Lesdoelen 1 en 2 zijn eerder aan bod gekomen en worden hier herhaald. Beide doelen hebben betrekking op de categorie woorden met open- en gesloten lettergrepen (molen/mollen). In de vierde klas worden de voorlopige regels gehanteerd, waar de leerlingen langs de auditieve weg de woorden correct leren schrijven.

Lesdoel 3 is in klas 3 al aan bod gekomen en wordt hier herhaald.

U schrijft op het bord:

U laat de leerlingen één voor één naar het bord komen en steeds een klinker of medeklinker invullen totdat het schema compleet is en het er als volgt uitziet:

Kern - Instructie 1

20

Stap 1

U schrijft op het bord:

dragen

U leest het woord voor en u laat een leerling het woord verdelen in klankgroepen. (/draa//gun/)

U verdeelt het woord in klankgroepen op het bord, terwijl u het woord hardop herhaalt:

dra / gen

U vraagt:

“Wat is hier aan de hand? Je ziet een /a/, maar je hoort een /aa/? Welke regel hoort hierbij?” (Als je aan het einde van een klankgroep een lange klank hoort, dan schrijf je maar één klinker. Lange klanken hebben pech, ik haal gewoon een klinker weg.)

Stap 2

Vervolgens schrijft u op het bord:

potten

U laat een leerling het woord verdelen in klankgroepen. (/po//tun/)

U verdeelt het woord in klankgroepen op het bord, terwijl u het woord hardop herhaalt:

po / tten

U vraagt:

“Wat is er aan de hand? Je hoort en ziet een /o/, maar er staan twee medeklinkers achter. Welke regel hoort hierbij?” (Als je aan het einde van een klankgroep een korte klank hoort, dan schrijf je achter die korte klank twee medeklinkers.)

Stap 3

U schrijft op het bord:

opruimen

U laat een leerling het woord in klankgroepen verdelen. (/op//rui//mun/)

U verdeelt het woord in klankgroepen op het bord, terwijl u het woord hardop herhaalt:

op / rui / men

U vraagt:

“Wat gebeurt er als je een medeklinker of een tweetekenklank aan het einde van een klankgroep hoort?” (Dan schrijf je het woord zoals je het hoort.)

U herhaalt de spellingsposter op de woordmuur. U laat bij iedere regel de leerlingen weer een woord verzinnen en u schrijft dat er op de woordposter bij.

Stap 4

U maakt samen opdracht 1 uit het Werkboek als volgt:

- Benoem het plaatje. (zolen)
- Verdeel het woord in klankgroepen. (/zo//lun/)
- Hoor je een korte-, lange of tweeteken-klank? (lange klank)
- Welke regel hoort hierbij? (Als je aan het einde van een klankgroep een lange klank hoort, dan schrijf je maar één klinker. Lange klanken hebben pech, ik haal gewoon een klinker weg.)
- Schrijf het woord op.
- Verzin een rijmwoord en schrijf dat eronder. (bijvoorbeeld: molen)

Stap 5

U vertelt dat deze regels niet alleen gelden voor woorden die bestaan uit twee klankgroepen en u maakt samen opdracht 2 in het Werkboek.

U stelt bij ieder woord de volgende vragen:

- Verdeel het woord in klankgroepen.
- Hoor je een korte-, lange of tweeteken-klank?
- Welke regel hoort hierbij?

Kern - Instructie 2

15

U schrijft op het bord:

Toen de meisjes van klas vijf eindelijk de hoofdprijs wonnen, waren ze heel erg blij.

U leest de zin voor en onderstreept in alle woorden de *ei* en *ij*.

U vertelt:

Je hoort de /ei/, maar hoe weet je nu of je een woord met de *ei* of de *ij* schrijft? Het verschil kun je wel zien, maar niet horen. Het is dus veel gemakkelijker deze zin te lezen dan hem goed te schrijven. Of je een woord met een *ei* of een *ij* schrijft, moet je gewoon uit je hoofd leren. De Spellinghulp kan je hierbij helpen.”

U kijkt met de leerlingen op bladzijde 2 van de Spellinghulp en leest de woorden. Vervolgens maken de leerlingen in tweetallen opdracht 3 en 4 in het Werkboek.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U schrijft op het bord:

lange klank

korte klank

U verdeelt de klas in groepen van 4.

U vraagt de leerlingen om zoveel mogelijk woorden met een lange- en korte klank op te schrijven.

U laat de groepen hun woorden oplezen en daarna telt u het aantal goede woorden van elke groep.

Welke groep heeft de meeste woorden goed?

Antwoorden

Werkboek 3, blz. 12 t/m 15

1

zolen, zeven, spinnen, blokken

tassen, kranen, schapen, kippen

hamer, peren, sokken, vlammen

De leerlingen verzinnen zelf bij ieder woord een woord dat rijmt.

2

1 achterpoten, 2 aansteken, 3 kamperen, 4 opeten

3

meisje, eiland, nijlpaard

boerderij, prijs, spijker

pijl, reiger

4

1 allerlei, 2 meisje, 3 boerderij, prijs, 4 treinen, rijden, tijd

Lesinhoud

- De leerlingen worden zich er van bewust dat het Nederlands woorden uit vreemde talen bevat.
- De leerlingen oefenen het gebruik van stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden met en zonder uitgang.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 16
- Taalleesboek 1, bladzijde 95

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 17 en 18

Vorbereiding

- een pot jam
- diverse voorwerpen van verschillend materiaal

Start**5**

U herhaalt met de leerlingen Woordspoor 3 en Woordcluster 1.

U zegt:

“We gaan het hebben over het materiaal waarvan dingen zijn gemaakt, bijvoorbeeld deze pen. Ook gaan we kijken naar woorden in het Nederlands die uit een andere taal komen.”

U laat de leerlingen eerst een plastic zakje zien. Daarna laat u een leerling zeggen wat het is.

U zegt:

“Dit is een plastic zakje. Het woord plastic is geen Nederlands woord, maar wij gebruiken het wel. Het is een woord dat wij geleend hebben.”

U laat enkele leerlingen woorden opnoemen die uit een andere taal komen. (baby, restaurant, e-mail)

Kern - Instructie 1**30**

U neemt de pot jam en vraagt:

“Wat is dit?”

U schrijft het woord **jam** op het bord.

U vraagt:

“Wat staat hier?”

U besluit:

“Je schrijft jam, maar je spreekt het uit als sjem.”

U schrijft het woord **sjem** op het bord.

U zegt:

“Dat komt omdat het woord uit een andere taal komt en daar zeggen ze sjem.”

De leerlingen pakken hun Taalleesboek en zoeken bladzijde 95 op. U leest de woorden bij opdracht 1 op. Eerst op de manier waarop ze geschreven worden en dan zoals ze worden uitgesproken (spellingsuitspraak). U laat de leerlingen nu de woorden oplezen.

U vertelt:

“Wij hebben uit allerlei talen woorden ‘geleend’. We spreken de woorden dan net zo uit als in het land waar het woord van geleend is.”

Bespreek uit welke taal de woorden uit opdracht 1 ‘geleend’ zijn.

“Hoe zou het komen dat wij zoveel woorden uit het Engels overnemen?” (Engels is een wereldtaal.)

U laat de leerlingen enkele leenwoorden die we in het Papiamentu gebruiken opnoemen. (appel, spaghetti, belasting, computer, catch, koor)

U zegt:

“In het Papiamentu gebruiken we heel veel leenwoorden, dat komt doordat Papiamentu uit verschillende talen is ontstaan.”

U vertelt dat Manke Sjoerd alle spullen die hij op het strand vond in een schuur bewaarde. Als er mensen wilden komen kijken, dan mocht dat. Hij had dus een soort museum van alles wat hij op het strand gevonden had. Manke Sjoerd probeerde alles een beetje netjes neer te zetten. Hij zette alle dingen van glas bij elkaar, van hout, van plastic, enzovoort.

Vervolgens wijst u de voorwerpen, die u verzameld hebt, aan. U neemt een plastic voorwerp, zoals een pen, en vraagt waar die van gemaakt is.

U zegt:

“Deze pen is gemaakt van plastic. Het is een plastic pen.”

Zo doet u ook met de andere voorwerpen.

U schrijft **plastic** op het bord.

Allereerst vraagt u wat opvalt aan dit woord. (Je schrijft het heel anders dan je het uitspreekt. Het is eigenlijk een Engels woord.)

Vervolgens schrijft u op:

Een beker van plastic - een ... beker.

“Wat moet er nu op de plaats van de puntjes staan?” (ook plastic en bijvoorbeeld niet plastiken)

Manke Sjoerd zette ook alles van ijzer bij elkaar. U schrijft op het bord:

Een hek van ijzer - een ... hek.

U laat een leerling opnoemen wat er op de puntjes moet staan. (ijzeren)

U vraagt:

“Wat is het verschil tussen **een ijzeren** hek en een **plastic beker**?
(Bij ijzeren komt er een -en achter en bij plastic niet.)

“Hoe is het bij hout?” Een ... beeld. (houten)

Afrondend zegt u:

“ Er zijn woorden die vertellen waarvan iets gemaakt is. Soms moet daar een -en achter en soms niet.”

Hierna loopt u de opdrachten 1.1 en 1.2 op bladzijde 16 van het Werkboek met de leerlingen na.

U doet twee zinnen van opdracht 1.1 en 1.2 samen met de leerlingen om ze op weg te helpen.

Zelfstandig

De leerlingen gaan verder met de opdrachten.

Samen met de leerlingen kijkt u de opdrachten na.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 2 en 3, bladzijde 17 en 18

Afsluiting

10

U laat de leerlingen materialen die ze kennen opnoemen. Telkens als er een materiaal wordt genoemd, moet een andere leerling er een voorwerp bij bedenken: bijvoorbeeld: ‘hout’ - ‘de houten stoel’.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 16 t/m 18

1.1

rieten houten
stenen nylon
plastic betonnen

1.2

1 houten 4 ijzeren
2 plastic 5 gouden
3 koperen

2

1 jam 2 toilet 3 garage 4 jeep 5 tanken

3

vier eigen vondsten

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **het seizoen**, **zich afspelen**.
- De leerlingen oefenen het maken van inferenties met betrekking tot plaats en tijd.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 2 (Woordcluster 2)

Individueel

- Taalleesboek, bladzijde 96
- Werkboek 3, bladzijde 19, 20 en 22

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 21 en 23

Voorbereiding

- U zet de beamer/laptop/tv klaar voor het filmpje: 'Huisje Boompje Beestje; Seizoenen.' (<https://schooltv.nl/video/huisje-boompje-beestje-seizoenen>).

Betekenis van de woorden

het seizoen: Het seizoen is een deel van het jaar. In Nederland kennen ze vier seizoenen: lente, zomer, herfst en winter. Op Aruba hebben we geen seizoenen.

zich afspelen: Een verhaal kan zich afspelen op een bepaalde plaats of in een bepaalde tijd.

Start**5**

U laat het filmpje van de vier seizoenen zien (<https://schooltv.nl/video/huisje-boompje-beestje-seizoenen>).

U vraagt:

“Welke waren de vier seizoenen?” (De leerlingen noemen de vier seizoenen op en u schrijft ze op het bord: lente, zomer, herfst, winter.)

“Hebben wij op Aruba met seizoenen te maken?” (Nee, alleen met regentijd, van september tot januari.)

“Hoe is het weer dan op Aruba?” (Op Aruba is het altijd warm.)

Kern - Instructie 1**15**

U vertelt:

“In Nederland heeft een jaar vier **seizoenen**. De lente, de zomer, de herfst en de winter. Een **seizoen** is dus een stukje van het jaar, ongeveer drie maanden.

Een ander woord voor **seizoen** is jaargetijde. Als je een verhaal vertelt kun je dus duidelijk uitmaken in welk **seizoen** het verhaal **zich afspeelt**.

Als een verhaal **zich** in de zomer **afspeelt**, heb je het vast over de zon en zwemmen en over hoe warm het is. Je hoort mij telkens zeggen: het verhaal **speelt zich** af in ...

Dat betekent hetzelfde als: het gebeurt in...

Je kunt vertellen in welk **seizoen** een verhaal **zich afspeelt**, maar je kunt ook vertellen **wáár** het verhaal zich afspeelt, in een kasteel, op het strand of ergens anders.”

U laat Woordweb 2 zien.

U vertelt een verhaal:

“Op een koude ochtend met een dik pak sneeuw kwam er een vrachtwagen de straat inrijden. Hij stopte voor het huis van die akelige buurman. Een vreemde kerel met een wollen muts stapte uit. Hij liep naar het huis van de buurman, die de deur al open deed. Maar, pats boem, daar lag de vreemde kerel op het tuinpad, languit. Het pad was glad van het ijs.

Zo, verder vertel ik niet.”

U stelt de volgende vragen:

“In welk seizoen speelde het verhaal zich af?” (in de winter)

“Waar speelde het verhaal zich af?” (voor het huis van de buurman)

“Werd er ook iets gezegd over hoe laat het verhaal zich afspeelde?” (’s ochtends)

U neemt opdracht 1 en 2 op bladzijde 19 en 20 van het Werkboek door met de leerlingen.

Zelfstandig

De leerlingen maken deze opdrachten zelfstandig.

U loopt rond om hulp te bieden indien het nodig is.

Samen met de leerlingen kijkt u de opdrachten na.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 3, bladzijde 21

U herhaalt met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Kern - Instructie 2**20**

U zegt:

“We gaan nu een tekst lezen en we moeten raden waar en wanneer iets gebeurt. We moeten raden, omdat het niet precies in de leestekst wordt gezegd.”

U leest de tekst op bladzijde 96 van het Taalleesboek eerst voor. Daarna geeft u enkele leesbeurten.

U neemt opdracht 4.1 en 4.2 op bladzijde 22 van het Werkboek door.

Zelfstandig

De leerlingen maken de opdrachten op bladzijde 22 van het Werkboek.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 5.1 t/m 5.5, bladzijde 23

Afsluiting**5**

U bespreekt kort de antwoorden van de opdrachten.

Antwoorden

Werkboek, blz. 19 t/m 23

1

winter lente
zomer herfst

2

winter lente
zomer herfst

3

1 niet waar 4 niet waar
2 waar 5 waar
3 waar 6 waar

4.1

b Op de slaapkamer van Henkie.

4.2

Henkies tafel staat er en ook een bed.

5.1

b op zolder

5.2

- Ze moeten twee trappen op.
- Teun duwt het luik omhoog.

5.3

d in de winter

5.4

- *Er staan ijsbloemen op het raam.*
- *Teun zegt, dat hij beter zijn handschoenen aan had kunnen doen.*

5.5

plaatje c

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het geheugen.
- De leerlingen oefenen het maken van een juiste voorstelling van een tekst.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 1
- Werkboek 3, bladzijde 24 t/m 26

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 27

Start**10**

U zegt:

“Ik ga straks verhaaltjes voorlezen. Eerst moeten jullie allerlei dingen uit de verhaaltjes onthouden. Later moet je kunnen kiezen welke tekeningen in het boek erbij passen.”

Kern - Instructie 1**20**

U leest twee verhaaltjes voor waarin kinderen een aantal voorwerpen moeten opruimen. Van tevoren attendeert u de leerlingen erop dat ze moeten proberen te onthouden welke voorwerpen de kinderen moeten opruimen. De leerlingen nemen na elk verhaaltje de afbeelding in het Werkboek op bladzijde 24 en 25 voor zich en schrijven de genoemde voorwerpen in hun Taalschrift. Ter controle leest u daarna de verhaaltjes nogmaals voor.

Verhaal 1

Met een zucht doet Chantal de schuurdeur open.

Tjonge, wat een troep! Er ligt een kruiwagen ondersteboven op de grond. Daar overheen ligt een hark. Overal liggen bloempotten.

Chantal struikelt bijna over de tuinslang. Waar zal ze mee beginnen? Ze schuift de kruiwagen wat opzij en pakt de hark. Die zet ze buiten tegen de muur.

De leerlingen schrijven de voorwerpen die genoemd zijn bij opdracht 1.1 in hun Werkboek op bladzijde 24.

Samen met de leerlingen kijkt u de antwoorden na. U kunt nog even ingaan op het gebruik van de verschillende tuingereedschappen.

Voordat u het tweede verhaaltje voorleest, doen de leerlingen hun Werkboek dicht.

Verhaal 2

“Wil je een gulden verdienen?” vraagt Luca’s vader.

“Ik wil wel”, roept Luca. “Wat moet ik dan doen?”

“Mijn auto schoonmaken”, zegt zijn vader. “Van binnen, bedoel ik.

Er ligt zoveel troep in.”

Luca rent naar de auto toe en doet de deur open.

Op de achterbank ziet hij een dik boek. Op de grond ligt een paraplu. Vlak ernaast een potlood.

Dan kijkt Luca voor in de auto. Bah! Een bruin klokhuis van een appel. En de zonnebril van zijn vader. Zomaar op de grond! Onder de stoel ziet hij een aansteker liggen.

De leerlingen schrijven de voorwerpen die opgeruimd moeten worden bij opdracht 1.2 in hun Werkboek op bladzijde 25.

Samen met de leerlingen kijkt u de antwoorden na. U kunt nog even ingaan op het gebruik van de verschillende voorwerpen.

U laat vervolgens de plaatjes van opdracht 1.3 op bladzijde 26 van het Werkboek bekijken. U kunt dit in tweetallen laten doen. U leest steeds een klein verhaaltje voor en laat de leerlingen de goede letter van het plaatje dat bij het verhaaltje hoort, opschrijven.

De verhaaltjes:

- 1 Adil doet zijn zaklantaarn aan en bekijkt de zolder. Er staan wel twintig dozen kriskras door elkaar.
- 2 Adil sleept een doos naar het raampje en maakt hem open. Er zitten allemaal oude kussens in.
- 3 Hij doet de doos weer dicht en gaat aan het werk. Hij stapelt telkens drie dozen op elkaar.
- 4 Eindelijk is hij klaar. Hij veegt met een zakdoek het zweet van zijn gezicht.

Indien u voldoende tijd over heeft, laat u de plaatjes van opdracht 1.4 op bladzijde 27 van het Werkboek bekijken. U leest steeds een klein verhaaltje voor en laat de leerlingen de goede letter van het plaatje dat bij het verhaaltje hoort, opschrijven.

De verhaaltjes:

- 1 Anne en Jill lopen over het schoolplein. Anne heeft een prikstok en Jill draagt een vuilniszak.
- 2 Kees komt eraan op zijn fiets. Hij stopt vlak bij de meisjes. “Lekker opruimen voor straf, hè”, zegt hij pesterig.

3 Anne en Jill kijken elkaar aan. Anne loopt naar Kees toe. Ze zet de prikstok op de voorband van zijn fiets. “Niet doen!” roept Kees geschrokken. “Straks prik je hem nog lek!”

4 Hij trekt zijn fiets met een ruk terug. Dan springt hij op zijn fiets en rijdt snel weg.

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U bespreekt de antwoorden met de leerlingen. Ga nog even in op de betekenis van ‘kriskras’. Laat de leerlingen hun goede én foute keuzes beargumenteren.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 24 t/m 27

1.1

de hark de bloempotten

de tuinslang de kruitwagen

1.2

het boek de aansteker

het klokhuis het potlood

de paraplu de zonnebril

1.3

1 b 3 c

2 c 4 a

1.4

1 a 3 c

2 c 4 b

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **de opruiming, de korting, op = op, afgeprijsd, de uitverkoop, de winkelier**.
- De leerlingen verrijken hun woordenschat met betrekking tot 'opruiming'.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 3, Woordcluster 3
- Woordweb 4, Woordspoor 4

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 103
- Werkboek 3, bladzijde 28 t/m 30

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 31 en 32

Betekenis van de woorden

de opruiming:	Als de winkels opruiming hebben, dan kosten de spullen minder dan anders.
(de) korting:	Als je korting krijgt in een winkel, dan hoef je minder te betalen dan normaal.
op = op:	Als er in de winkels opruiming is, dan zie je wel eens op = op op de ramen staan. Je moet er dan snel bij zijn, anders is alles weg.
afgeprijsd:	Als spullen in de winkel zijn afgeprijsd, dan zijn ze goedkoper gemaakt.
de uitverkoop:	Uitverkoop betekent hetzelfde als opruiming. Als de winkels uitverkoop hebben, dan kosten de spullen minder dan anders.
de winkelier:	Een winkelier is de eigenaar van de winkel.

Start**5**

U speelt een scène in de klas waarin een **winkelier** zijn spullen aanprijst.
U roept door de klas:

“Uitverkoop, alles voor de helft van de prijs, kom het zien.”

Bij deze activiteiten gebruikt u de woorden **winkelier** en **uitverkoop**.

Kern - Instructie 1**20**

U doet net alsof u een nieuw kledingstuk aan hebt. U vertelt heel enthousiast hoe goedkoop het nieuwe kledingstuk was.

U vertelt:

“Ik ga jullie vertellen waarom het zo goedkoop was. De winkel hield een **opruiming**. Als een winkel een **opruiming** houdt, is alles veel goedkoper. **De winkelier** wil graag nieuwe dingen in de winkel zetten of ophangen, maar de oude spullen moeten dan eerst verkocht worden. De winkel houdt dan een **opruiming**. Als er **opruiming** is, zijn de spullen **afgeprijsd**. Als iets is **afgeprijsd**, betaal je veel minder. Eerst kostte deze bloes 60 gulden, maar gelukkig was hij **afgeprijsd** en hoefde ik nog maar 20 gulden te betalen.

Ik kreeg dus veel **korting** in deze winkel. Door die **korting** was de bloes veel goedkoper. Soms geeft een **winkelier** veel korting en soms weinig. Hoe meer **korting** een **winkelier** geeft, hoe minder je hoeft te betalen.

Als een winkel **opruiming** houdt, schrijven ze vaak op de ramen. Je ziet soms ook **op = op** staan. Dit betekent dat de winkel er nog weinig van heeft. Wie snel is, kan het nog kopen, maar als je niet snel bent is het misschien al weg, want het is op. Ze hebben niks meer achter in de winkel, ook geen andere maten of kleuren, alleen nog wat in de winkel hangt.”

U laat de Woordwebben zien.

U legt de woordbetekenissen uit aan de hand van het Woordwebben.

Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje met de leerlingen aan. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit eigen ervaringen. Daarbij herhaalt u de woorden. Daarna vraagt u de leerlingen naar hun ervaringen. Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken. Richt uw vragen ook en vooral op de leerlingen die niet zo geneigd zijn een beurt te vragen.

Vragen:

“Kopen jullie wel eens iets in de **opruiming**?

Welke woorden kom je nog eens tegen als het **opruiming** is?”

(sale, 50% , 70%, enzovoort)

U schrijft de voorbeelden van de leerlingen op geeltjes en plakt deze bij het Woordweb.

U neemt met de leerlingen opdracht 1 en 2 op bladzijde 28 en 29 van het Werkboek door.

Zelfstandig

De leerlingen maken vervolgens deze opdrachten van het Werkboek.

U loopt rond om hulp te bieden indien het nodig is.
Samen met de leerlingen kijkt u de opdrachten na.

U herhaalt met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Kern - Instructie 2

15

U zegt:

“We gaan nu lezen over **opruiming** en daarna maken jullie de opdrachten.”

U leest de tekst op bladzijde 103 van het Taalleesboek eerst voor. Daarna geeft u leesbeurten.

U vraagt:

“Wat is het verschil tussen ‘**opruiming**’ in de eerste alinea en ‘**opruiming**’ in de tweede alinea?” (In de eerste alinea gaat het over het schoonmaken en in de tweede alinea gaat het over afprijzen, uitverkoop.)

U licht opdracht 3 op bladzijde 30 van het Werkboek kort toe.

Zelfstandig

De leerlingen maken deze opdracht van het Werkboek.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 4 en 5, bladzijde 31 en 32

Afsluiting

5

De antwoorden worden gecontroleerd en besproken.

Antwoorden

Werkboek, blz. 28 t/m 32

1

1 korting 2 afgeprijsd 3 opruiming 4 winkelier

2

1 Het is opruiming bij Tienda Bunita.

2 Opruiming is hetzelfde als uitverkoop.

3 Bij Tienda Bunita krijg je wel korting op kleren.

4 In de uitverkoop is alles goedkoper dan normaal.

5 Bij Jenny's moet je snel zijn. Anders is alles weg.

3

1 Meneer Goedkoop gaat de winkel netjes maken, opruimen, de ruiten wassen, de stoep schrobben.

2 Meneer Goedkoop gaat de lampen die al lang in de winkel hangen voor lagere prijzen verkopen.

4

1 uitverkoop van meubelen

4 T-shirts: 2 halen, 1 betalen

2 alle broeken afgeprijsd

5 haast u, want op = op

3 alles voor half geld

6 korting op alle lampen!

5

een zelfgeschreven 'reclametekst'

De aanbieding moet de mensen naar de winkel lokken, maar de schoenenwinkel moet natuurlijk niet alles weggeven. Hij moet zelf ook wat verdienen.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met **ui** en **eu**.
- De leerlingen oefenen het toepassen van de regels met betrekking tot klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen)

Materiaal

Klassikaal

- Spellings-poster, korte klank, lange klank

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 33 t/m 35
- Spellinghulp klas 4

Vorbereiding

- <https://www.youtube.com/watch?v=YYc9A28MxCk>
(video over 'eu, ui' van Margit Kiewit)
- U schrijft op het bord:

eu	ui
scheur	tuinslang

Lesdoel 1 komt hier voor het eerst aan bod. Lesdoel 2 is al eerder aan de orde geweest en wordt herhaald.

Start**10**

U speelt het spel 'Galge' met de volgende zin: *opgeruimd staat keurig*

U schrijft op het bord:

O O O O O O O O O O O O O O
 O O O O O O

De leerlingen mogen om de beurt een letter raden. Als ze een letter noemen die in het woord voorkomt, schrijft u die letter op de juiste plek. Noemen ze een letter die niet in het woord voorkomt dan tekent u een stukje van de galg. Het is de bedoeling dat ze het woord raden voordat 'het mannetje hangt'.

U leest de zin voor en vertelt dat *keurig* een ander woord is voor *netjes*. U onderstreept de *ui* en de *eu* in de zin, leest de zin nog een keer voor en vertelt dat deze twee klanken wel veel op elkaar lijken.

U laat de leerlingen een filmpje zien over de tweeteekklanken *eu* en *ui*.

U zegt:

"Jullie moeten goed luisteren naar woorden met deze klanken, want ze klinken bijna hetzelfde, je hoort bijna geen verschil."

Kern – Instructie 1

15

U leest samen de rijtjes die op het bord staan, van links naar rechts en van boven naar beneden. U let hierbij goed op uw eigen uitspraak en de uitspraak van de leerlingen.

Vervolgens geeft u een kort zinnendictiee. U zegt een zin. De leerlingen zeggen de zin na. Vervolgens vraagt u de leerlingen om de woorden in de zin te tellen, terwijl u de zin nog een keer zegt. U herhaalt de zin voor de laatste keer en de leerlingen schrijven de zin in zijn geheel op bij opdracht 1.

U gebruikt de volgende zinnen:

- 1 *Het meisje duikt in het water.*
- 2 *Ik verscheur de foto van mijn huisdier.*
- 3 *De deur van de klas staat open.*
- 4 *Op de kleurplaat zie je een tuinhek.*
- 5 *Mijn moeder ruimt de troep op.*
- 6 *De speurhond ruikt het spoor.*

U kijkt de zinnen samen na. De leerlingen verbeteren eventuele fouten.

Kern - Instructie 2

15

Vervolgens schrijft u op het bord:

verbeter

U laat een leerling het woord verdelen in klankgroepen en u schrijft dit op het bord:

ver / be / ter

U vraagt:

“Heeft dit woord een lange of een korte klank?” (lange klank)

U herhaalt de regel. Deze staat ook de spellings-poster aan de muur.

U zet een streepje onder de lange klank.

ver / be / ter

U doet hetzelfde met het woord aankloppen. (aan / klo / ppen)

U herhaalt de regels op de spellings-poster en vertelt dat de regels ook gelden voor woorden die bestaan uit meer dan twee klankgroepen.

Vervolgens bespreekt u oefening 2 en 3 op bladzijde 33 en 34 van het Werkboek. De leerlingen maken deze opdrachten vervolgens zelfstandig.

Afsluiting	5
-------------------	----------

De leerlingen bedenken in tweetallen zoveel mogelijk woorden met de *ui* en met de *eu*. Deze woorden schrijven ze op bij opdracht 4. Wie kent de meeste woorden?

Antwoorden

Werkboek 3, blz. 33 t/m 35

1

De dicteezinnen staan in de les.

2

De leerlingen bedenken zinnen met de gegeven woorden.

3

*een deurknop, twee deurknoppen - een kraan, twee kranen - een pan, twee pannen
een oog, twee ogen – een zak, twee zakken – een kruk, twee krukken
een zaag, twee zagen – een oor, twee oren*

4

*De leerlingen bedenken zelf woorden met *ui* en *eu*.*

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van een fictionele tekst met behulp van de vragen **wie**, **wat**, **waar** en **wanneer**.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 92 en 93
- Werkboek 3, bladzijde 36

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 37

Start**5**

U zegt:

“Herinneren jullie je nog het verhaal van ‘Manke Sjoerd’? We gaan vandaag oefenen hoe we een verhaal kunnen schrijven met behulp van enkele plaatjes en de **wie-**, **wat-**, **waar-** en **wanneer** vragen.”

Kern – Instructie 1**30**

U laat de leerlingen hun Taalleesboek openmaken op bladzijde 92.

U zegt:

“Lees de tekst ‘Manke Sjoerd’ op bladzijde 92 van het Taalleesboek nog eens.”

Hierna zegt u:

“We gaan enkele zinnen bedenken bij de plaatjes bij opdracht 2.”

U schrijft op het bord:

wie**wat****waar****wanneer**

De leerlingen bekijken de plaatjes.

U vraagt:

“Over **wie** gaat het verhaal?” (Manke Sjoerd)

“**Waar** gebeurt het verhaal?” (langs de zee, op het strand)

“**Wanneer** gebeurt het verhaal?” (’s morgens vroeg)

“**Wat** gebeurt er?” (Manke Sjoerd rijdt op het strand en pakt een stuk hout.)

“**Waarom** denken jullie dat hij dat hout pakt?” (om het strand schoon te houden, hij kan er iets mee doen)

U schrijft op het bord wat de leerlingen opnoemen.

U laat de leerlingen dit in hun Werkboek op bladzijde 36 opschrijven.

U zegt:

“We gaan nu een verhaaltje maken met wat jullie opgenoemd hebben.”

U verdeelt de klas in groepen van twee en elke groep gaat een verhaaltje schrijven met wat er op het bord staat.

Zelfstandig

De leerlingen overleggen en schrijven hun verhaaltje op.

U loopt rond om hulp te bieden indien het nodig is.

U geeft de groepen een beurt om hun verhaaltje op te lezen.

U zegt:

“We kijken nu naar bladzijde 95 van het Taalleesboek.”
We gaan weer zinnen bedenken die bij de plaatjes passen.

De leerlingen bekijken de vier plaatjes.

U laat een aantal leerlingen verwoorden wat ze zien.

U schrijft op het bord:

wie

wat

waar

wanneer

Vervolgens vraagt u:

“Over **wie** gaat het verhaal?” (Het gaat over twee kinderen.)

“**Waar** gebeurt het?” (op het schoolplein)

“**Wat** gebeurt er?” (De kinderen willen een doos met oude papieren weggooien, maar de doos valt op de grond en alle papieren waaien weg. De kinderen moeten nu alles netjes opruimen.)

“**Wanneer** gebeurt het?” (na school, 's middags)

U vult de kolommen in met wat de leerlingen opnoemen.

U zegt:

“Met behulp van wat jullie opgenoemd hebben, gaan jullie morgen een verhaaltje schrijven.”

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 2.1 en 2.2, bladzijde 37

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U laat de leerlingen zinnen maken met **wie, wat waar** en **wanneer**.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 36 en 37

1.1

1 Het gaat over Manke Sjoerd.

2 Het gebeurt op het strand.

3 Alles wat hij tegenkomt legt hij in de jeep.

4 Het gebeurt 's morgens vroeg.

1.2

eigen verhaal passend bij de aangeboden gegevens

2.1

Bijvoorbeeld:

Het was een mooie dag in mei.

En alle ezels waren vrij.

Ze speelden trefbal bij een kei.

Er was geen juf of meneer bij.

2.2

Bijvoorbeeld:

Het was eens op een zaterdag

toen ik wel honderd geiten zag.

Ze fietsten allemaal naar zee.

En ik? Ik fietste lekker mee.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van een fictionele tekst met behulp van de vragen **wie, wat, waar** en **wanneer**.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 95
- Werkboek 3, bladzijde 38 en 39

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 40

Start**5**

U zegt:

“We hebben gisteren de plaatjes bekeken op bladzijde 95 van je Taalleesboek. Weten jullie nog dat die kinderen de doos met oud papier lieten vallen?

Vandaag gaan jullie het verhaal schrijven met de woorden die jullie gisteren hebben opgenoemd.

Denk aan de vier vragen die we hebben gebruikt: de **wie, wat waar** en **wanneer**-vragen (opdracht 1.1 op bladzijde 38 van het Werkboek).

Kern - Instructie**35**

De leerlingen maken het verhaal in het Werkboek (opdracht 1.2 op bladzijde 39).

U loopt rond en helpt de leerlingen die nog moeilijkheden hebben.

Als de leerlingen klaar zijn, laat u een aantal leerlingen hun verhaal oplezen.

U haalt de Werkboeken op om het werk van de leerlingen na te kijken.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 2, bladzijde 40

Afsluiting**5**

Leerlingen maken zinnen met **wie, waar, wat** en **wanneer**.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 38 t/m 40

1.1

Het gaat over twee kinderen.

Het gebeurt op het schoolplein.

De kinderen moeten alles netjes opruimen wat weggewaaid is.

Het gebeurt 's middags na school.

1.2

eigen verhaal passend bij de aangeboden gegevens

2

eigen verhaal passend bij de aangeboden gegevens

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **de compost, de etensresten, het tuinafval**.
- De leerlingen oefenen het vaststellen van het onderwerp en de deelonderwerpen van een weettekst.
- De leerlingen oefenen het vaststellen van de belangrijkste zin in een alinea.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 4, Woordcluster 4

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 108
- Werkboek 3, bladzijde 41 t/m 43

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 44

Vorbereiding

- extra materiaal
- afvalbak van de klas
- een appel (klokhuis)

Betekenis van de woorden

de compost:	Dit is mest die gemaakt is van etensresten en tuinafval, bijvoorbeeld van schillen, gras en bladeren.
de etensresten:	Dit zijn kleine beetjes voedsel die overblijven bij het koken en na het eten.
het tuinafval:	Dit is afval uit de tuin, zoals bladeren en gemaaid gras.

Start**5**

U laat een appel zien en eet deze op – of u pakt direct een klokhuis.

U toont het klokhuis en zegt:

“Dit is overgebleven van de appel, dit eet ik niet op, dit restje gooi ik weg.”

U gooit het klokhuis in de prullenbak, maar u bedenkt zich.

Kern - Instructie 1**15**

U zegt:

“Ik gooi deze **etensrest** niet weg. Ik kan die gebruiken om **compost** van te maken.

Als je gegeten hebt, hou je altijd **etensresten** over: bijvoorbeeld brood, klokhuisen, aardappelschillen, groenteresten, theezakjes.

Als je alles wat overblijft van het eten bij elkaar doet, dan kun je daar **compost** van maken. Je moet al die etensresten in een bak doen, de compostbak. In een compostbak verzamel je **etensresten**. Maar er kan nog meer in een compostbak. Ook **tuinafval** zoals gras, bladeren van de bomen enzovoort. Al dat afval, de **etensresten** en het **tuinafval** wordt in een compostbak gedaan. Na een tijdje wordt het slap en bruin. Het vergaat langzaam en je moet het soms omscheppen. Zo wordt het afval **compost**. **Compost** is heel goed voor de tuin. **Compost** is voeding voor de planten, net als mest. Mest is de poep van dieren en **compost** is gemaakt van planten. De planten gaan daar beter van groeien.”

U laat Woordweb 4 zien. Bespreek met de leerlingen:

“Wat doen jullie thuis met **etensresten**?
Gebruiken jullie ook **compost** in de tuin of in bloembakken?”

U neemt met de leerlingen opdracht 1 op bladzijde 41 van het Werkboek door.

Zelfstandig

De leerlingen maken vervolgens deze opdrachten van het Werkboek.

Samen met de leerlingen kijkt u de opdrachten na.

U herhaalt met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Kern - Instructie 2

20

Vervolgens zegt u:

“We gaan nu uit enkele weetteksten halen wat er met ons afval gebeurt. Niet alles in een weettekst is even belangrijk. Vandaag gaan we oefenen hoe je het belangrijkste uit een weettekst kunt halen.”

U laat de leerlingen hun Taalleesboek op bladzijde 108 openmaken.

U leest de tekst bij 1 eerst voor. Daarna geeft u een aantal leerlingen een leesbeurt.

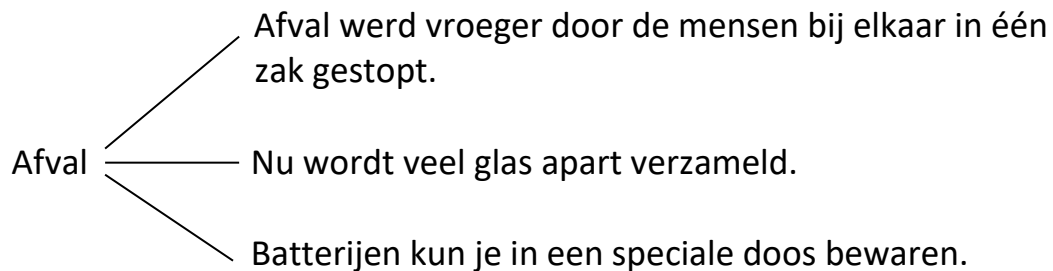
U schrijft een schema op het bord:

U vraagt:

“Waar gaat de eerste alinea over?” (Afval werd vroeger door de mensen bij elkaar in één zak gestopt.)

Dezelfde procedure herhaalt u met betrekking tot alinea 2 en alinea 3. Het schema ziet er dan als volgt uit:

U benadrukt nog eens dat het onderwerp van de hele tekst ‘afval’ is. U merkt vervolgens op dat de alinea’s ook een onderwerp hebben, namelijk de op het bord geschreven zinnen.

U wijst de eerste zin in het schema aan en zegt:

“Dit is de belangrijkste zin van de eerste alinea, omdat in deze zin staat wat het onderwerp van deze alinea is.”

Hetzelfde doet u met de tweede en derde alinea. U vat dit lesgedeelte nog eens als volgt samen:

“Een weettekst gaat altijd ergens over. Vaak kun je dat met één woord zeggen. Deze tekst gaat over ‘afval’. We zeggen ook wel: het onderwerp is ‘afval’. Meestal kun je dat zien in de titel. Welke titel zou je er boven zetten?” (afval)

Elke alinea heeft een onderwerp. Vaak staat in de eerste zin van een alinea waar die alinea over gaat.

Dat is de belangrijkste zin.”

Vervolgens leest u tekst 2 voor.

U neemt met de leerlingen opdracht 2.1 t/m 4.3 door op bladzijde 42 en 43 van het Werkboek.

Zelfstandig

De leerlingen maken bladzijde 42 en 43 van het Werkboek.

Samen met de leerlingen bespreekt u de antwoorden.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 5.1 en 5.2, bladzijde 44

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U zegt:

“Vandaag hebben we geoefend met het onderwerp van teksten en hoe je belangrijke informatie uit een tekst kunt halen.”

U laat de leerlingen enkele weetteksten die ze al gelezen hebben, opnoemen.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 41 t/m 44

1

De volgende dingen horen niet in de compostbak:

oude kranten

oude sokken

plastic bekertjes

2.1

een weettekst

2.2

b afval

3.1

c zelf compost maken

3.2

Het onderwerp van de tekst is: Zelf compost maken.

3.3

bijvoorbeeld: de compostbak

4.1

b ieder gezin heeft etensresten.

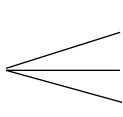
4.2

c Etensresten en tuinafval kun je in een compostbak gooien.

4.3

Na een tijdje ontstaat er compost.

5.1

glas

- alinea 1: Glas zo maar buitengooien kan gevaarlijk zijn.*
- alinea 2: Glas hoort in een glasbak.*
- alinea 3: Het meeste glas wordt opnieuw gebruikt.*

5.2

bijvoorbeeld: oud glas

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **het grondwater, verrotten, verteren, oplaadbaar, de stekker en de stroom.**

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb 5, Woordcluster 5
- Woordweb 5, Woordspoor 5

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 45 t/m 47

Extra oefening

- Werkboek 3, bladzijde 48

Vorbereiding

- een batterijoplader met batterijen

Betekenis van de woorden

het grondwater:	Grondwater is water dat in de grond zit.
verrotten:	Als iets aan het verrotten is, dan wordt het langzaam slap, bruin en schimmelig.
verteren:	Als iets aan het verteren is, dan is het aan het verrotten en verdwijnt het langzaam.
oplaadbaar:	Als batterijen oplaadbaar zijn, dan kun je ze steeds opnieuw vullen met elektriciteit.
de stekker:	Een stekker zit aan het uiteinde van de snoer. Als je de stekker in het stopcontact steekt, komt er stroom door het snoer.
de stroom:	Stroom is elektriciteit. Dat is een bepaald soort energie, waardoor apparaten kunnen werken. Een stofzuiger en een lamp werken op stroom.

Start**10**

Maak op het bord twee kolommen.

voorwerp heeft stroom nodig

voorwerp heeft geen stroom nodig

Laat de leerlingen bedenken welk voorwerp stroom nodig heeft en welk geen stroom nodig heeft, bijvoorbeeld lamp en kaars, elektrische puntenslijper en een gewone puntenslijper. U schrijft de voorwerpen die de leerlingen opnoemen in de juiste kolom.

Kern - Instructie**30**

U laat de leerlingen een batterijoplader en de batterijen zien. U speelt dat u de batterijen moet opladen. U steekt de **stekker** in het stopcontact. U laat de

leerlingen zien dat de oplader **stroom** krijgt. U legt de woordbetekenissen uit aan de hand van het Woordweb.

U vertelt dat u de batterijen gevonden hebt in het park. U maakt duidelijk dat u er niet blij mee was om ze daar te vinden.

Met behulp van Woordweb 5 legt u de volgende woorden uit.

U zegt:

“In batterijen zit een soort gif. Als ze lang buiten liggen, gaan ze kapot en komt het gif eruit. Als dat gebeurt en het gaat daarna regenen, gaat het regenwater samen met het gif de grond in. Daarna komt het in **het grondwater** terecht. **Grondwater** is het water onder de grond. Je hebt vast wel eens een kuil gegraven tot je bij water uitkwam. Dat was **grondwater**.

Als planten doodgaan, worden ze slap en bruin. Ze gaan ook stinken. Dat noem je **verrotten**. Als planten **verrotten**, blijft er bijna niks meer over na een tijdje. Wat er wel overblijft, is compost. Planten **verrotten** erg goed. Maar sommige materialen, zoals plastic, **verrotten** helemaal niet. Plastic kan wel **verteren**. Maar het kan heel lang duren voor het helemaal weg is. **Verteren** is **verrotten** van allerlei soorten materiaal. Sommige dingen **verteren** goed, zoals een bananenschil of een klokhuis, maar andere dingen niet of heel langzaam, zoals bijvoorbeeld een plastic zak of kauwgom. Het **grondwater** kan vuil worden door spullen die niet goed **verteren**. Daarom mag je bijvoorbeeld batterijen nooit zomaar weggooien, maar moet je ze apart verzamelen.”

Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje met de leerlingen aan. U geeft zelf een voorbeeld uit eigen ervaringen. Daarbij herhaalt u de woorden opnieuw. Daarna vraagt u de leerlingen naar hun eigen ervaringen. Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken. Richt uw vragen ook en vooral op de leerlingen die niet geneigd zijn een beurt te vragen.

U legt opdracht 1.1 t/m 2.2 op bladzijde 46 en 47 van het Werkboek uit.

Zelfstandig

De leerlingen maken deze opdrachten van het Werkboek.

U loopt rond om hulp te bieden indien het nodig is.

Samen met de leerlingen kijkt u de opdrachten na.

U herhaalt met de leerlingen de vorige Woordwebben.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 3, bladzijde 48

Afsluiting	5
-------------------	----------

U kijkt het Werkblad samen met de leerlingen na.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 45 t/m 48

1.1

1 weggooien 2 verrotten 3 verteren

1.2

verteren

verrotten

weggoeien

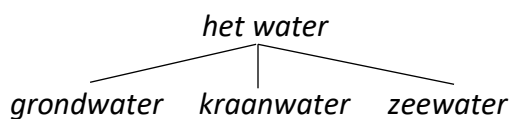
2.1

1 Het water in de grond heet grondwater.

2 Het water uit de grond heet kraanwater.

3 Het water in de zee heet zeewater.

2.2

3

1 De bladeren en het gras zijn tuinafval.

2 Het eten dat overblijft noem je etensresten.

3 De bladeren zijn aan het verrotten.

4 De bladeren verteren.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het onderscheiden en schrijven van woorden met *ng* of *nk*.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met *ui* en *eu*.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klank */ei/*.
- De leerlingen oefenen het toepassen van de regels met betrekking tot klinkerverenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen)

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 3, bladzijde 49 en 50
- Spellinghulp klas 4

Doel 1 is in klas 3 al eerder aan de orde geweest en wordt hier herhaald. De overige doelen worden geoefend in het zinnendictee en in de opdrachten in het Werkboek.

Start**5**

U schrijft op het bord:

ui eu ei ij

U laat de leerlingen zoveel mogelijk woorden bedenken met deze letters en ze vervolgens opschrijven in de juiste kolom. Welke letter wint?

Kern - Instructie**35**

Vervolgens schrijft u op het bord:

ng nk

U laat enkele leerlingen woorden met *ng* en *nk* opnoemen en u schrijft de woorden in de juiste kolom op het bord.

Vervolgens schrijft u op het bord:

Een slang is een slank dier.

U leest de zin en zegt:

“Bij deze zin kun je het verschil tussen */ng/* en */nk/* best goed horen. Maar soms is dat best moeilijk. Kijk maar eens naar de volgende zin.”

U schrijft op het bord:

Hij zingt een lied over schepen die zinken.

Vervolgens vraagt u:

“Als er een *t* achter *ng* komt, hoor je het verschil opeens minder goed: zingt – zinken. Wie weet nog wat je moet doen om erachter te komen of je dan een *ng* of een *nk* schrijft?” (Je moet de woorden langer maken, zing - zingen, zink - zinken.)

U geeft een kort zinnendictee. U zegt een zin. De leerlingen zeggen de zin na. Vervolgens vraagt u de leerlingen om de woorden in de zin te tellen, terwijl u de zin nog een keer zegt. U herhaalt de zin voor de laatste keer en de leerlingen schrijven de zin in zijn geheel op bij opdracht 1.

- 1 *De trui van het meisje zit een beetje strak.*
- 2 *Dat geluid klinkt vals.*
- 3 *Hij springt over een struik in de tuin.*
- 4 *Ik kwam met mijn pink tussen de deur.*
- 5 *Ik ben bang in het donker.*
- 6 *In de winter ligt er ijs op de sloot.*

U bespreekt de opdrachten 2, 3 en 4, op bladzijde 49 en 50 in het Werkboek, kort. De leerlingen maken deze opdrachten vervolgens zelfstandig.

Afsluiting

5

U bespreekt welke opdrachten de leerlingen nog moeilijk vinden en waarom ze dit vinden.

Antwoorden

Werkboek 3, blz. 49 en 50

1

De dicteezinnen staan in de les.

2

1 drinken, 2 zingen, 3 zinken, 4 enkel, 5 winkel

3

1 paleis, 2 weigert, 3 wijn, 4 kwijt, 5 eind, 6 pleister, 7 vrij.

4

*De leerlingen bedenken zelf woorden met *ui* en *eu*.*

Lesinhoud

De leerlingen kunnen

- Taalbeschouwing
 - synoniemen koppelen en nuanceverschillen in de betekenis van synoniemen herkennen.
- Leesbegrip
 - inferenties maken met betrekking tot plaats en tijd.
- Woordenschat
 - de woorden van de Woordclusters zowel actief als passief beheersen;
 - de betekenisrelaties tussen de woorden van Woordclusters beheersen.
- Spelling
 - het schrijven van woorden met *ng* of *nk*.
 - het schrijven van woorden met *ui* en *eu*.
 - het schrijven van woorden met de klank */ei/*.
 - het toepassen van de regels met betrekking tot klinker-verenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen)

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Toetsboek thema 3, toetsblad 1 t/m 8

Vorbereiding

- Toetsbladen kopiëren en er een toetsboekje van maken

Start	5
--------------	----------

U zegt:

“Vandaag en morgen krijgen jullie een toets van dit thema. Als jullie een Toetsboekje hebben gekregen, mogen jullie niet meer praten. We beginnen eerst met een dictee. Daarna kijken we naar de opdrachten die jullie gaan maken. Jullie gaan de opdrachten individueel maken.

Als je klaar bent, kijk je het werk nog eens goed na en daarna mag je iets stil voor jezelf doen.”

Kern – Instructie 1	35
----------------------------	-----------

U herhaalt de Woordwebben van thema 3. U kunt dit op verschillende manieren doen. Bijvoorbeeld: U omschrijft een woord en laat de leerlingen raden om welk woord het gaat, u beeldt een woord uit, u dekt een woord in het Woordweb af en de leerlingen raden welk woord er op deze plek hoort te staan, et cetera...

Lesinhoud

Herhaling

De leerlingen kunnen

- Taalbeschouwing
 - synoniemen koppelen en nuanceverschillen in de betekenis van synoniemen herkennen.
 - stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden gebruiken met of zonder uitgang.
- Leesbegrip
 - inferenties maken met betrekking tot plaats en tijd.
- Woordenschat
 - de woorden van de Wordclusters zowel actief als passief beheersen;
 - de betekenisrelaties tussen de woorden van Wordclusters beheersen.
- Spelling
 - het schrijven van woorden met *ng* of *nk*;
 - het schrijven van woorden met *ui* en *eu*;
 - het schrijven van woorden met de klank */ei/*;
 - het toepassen van de regels met betrekking tot klinker-verenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen).

Verdieping

- De leerlingen oefenen het maken van inferenties met betrekking tot plaats en tijd.
- De leerlingen oefenen de doelwoorden en de betekenisrelaties tussen de doelwoorden.

Materiaal

Klassikaal

- Woordwebben

Individueel

- Werkboek 3 herhaling, bladzijde 51 t/m 57
- Werkboek 3 verdieping, bladzijde 58 t/m 66
- Spellinghulp klas 4

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat u de les van vandaag en morgen met de hele klas samen gaat bespreken, maar dat u daarna met kleinere groepen gaat werken. Andere leerlingen gaan op dat moment in tweetallen of individueel werken.

Kern - Instructie 1**35**

Verdieping (Werkboek 3, bladzijde 58 t/m 66)

De leerlingen die volgens de diagnostische toets de doelen beheersen, werken zelfstandig (individueel of in tweetallen) aan de opdrachten in het Werkboek

op bladzijde 58 t/m 66. U neemt de verdiepingsopdrachten kort door met de leerlingen.

Herhaling (Werkboek 3, bladzijde 51 t/m 57)

De leerlingen die de herhalingsoefeningen gaan maken, worden daarbij door u begeleid (extra instructie).

Doel Spelling: *De leerlingen oefenen het onderscheiden en schrijven van woorden met ng of nk, met ui en eu, met de klank /ei/ en het toepassen van de regels met betrekking tot klinker-verenkeling en medeklinkerverdubbeling. (open- en gesloten lettergrepen)*

U schrijft op het bord:

lange klank korte klank ei ij ui eu ng nk

U vraagt aan de leerlingen om bij iedere categorie één of twee woorden te bedenken. U schrijft deze woorden onder de juiste categorie op het bord. Bij ieder woord vraagt u aan de leerlingen wat dit woord lastig maakt of wat de bijbehorende spellingsregel is.

lange klank/korte klank:

- Hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je alleen maar één klinker. (*jager*)
- Hoor je een korte klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers. (*bakker*)

ei/ij:

- Je hoort geen verschil. Deze woorden moet je uit je hoofd leren. Je kunt 'spieken' in de Spellinghulp.

ui/eu:

- Deze twee letters lijken op elkaar, toch is er een verschil in klank. Luister goed!

ng/nk:

- Het verschil is moeilijk te horen als er een t achter de ng komt. Je kunt dit oplossen door het woord langer te maken. (zingt – zingen – dus ng)

Doel Taalbeschouwing: *De leerlingen oefenen het herkennen van synoniemen en nuanceverschillen in de betekenis van synoniemen.*

De leerlingen oefenen het gebruik maken van stoffelijke bijvoeglijke naamwoorden met of zonder uitgang.

U leest het verhaaltje op bladzijde 109 in het Taalleesboek eerst voor.

U geeft daarna een aantal leesbeurten.

U zegt:

“Rotzooi is niet zo’n net woord. Het betekent haast hetzelfde als **troep.**”

U laat de leerlingen hun Werkboek op bladzijde 53, bij opdracht 3.1, open maken.

U zegt:

“Op de vuilnisbak zie je een paar woorden staan.
Drie woorden betekenen ongeveer hetzelfde als rotzooi en troep.
Ze zijn alleen wat netter.
Schrijf de drie woorden in je Werkboek op.”

Vervolgens neemt u opdracht 3.2, 3.3 en 4 door met de leerlingen.

Doel Leesbegrip: De leerlingen oefenen het maken van inferenties met betrekking tot plaats en tijd.

U leest samen met de leerlingen het verhaaltje bij opdracht 5 op bladzijde 55 van het Werkboek.

Daarna vraagt u:

“Waar is de vlooiemarkt?” (in een stad)
“Hoe weet je dat?” (Het is op een plein, een vlooiemarkt wordt meestal in een stad gehouden.)
“Waar kun je nog meer een vlooiemarkt houden?”
“Wanneer wordt de vlooiemarkt gehouden?”
“Wanneer gaan Omar en Carlos naar de vlooiemarkt?”
“Hoe weet je dat?”

Vervolgens neemt u opdracht 5 en 6 door met de leerlingen.

Doel Woordenschat: De leerlingen oefenen de doelwoorden en de betekenisrelaties tussen de doelwoorden.

U herhaalt met behulp van de Woordwebben de woorden die in dit thema in de woordenschatlessen zijn aangeboden.

Vervolgens neemt u opdracht 7 op bladzijde 57 van het Werkboek door met de leerlingen.

Zelfstandig

De leerlingen maken zelfstandig de oefeningen op bladzijde 51 t/m 57 in het Werkboek.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U vraagt de leerlingen om oude tijdschriften mee te brengen om in de volgende les een collage te maken met verschillende soorten vuil.

Antwoorden

Werkboek, blz. 51 t/m 66

Herhaling

1

1.1

pleister, grijs, meisje

beide, spijt, vrijdag

keizer, weigeren, bereiken

paleis, kwijt, wijn

lijm, eind, zeilen

1.2

De leerlingen bedenken zelf zinnen met de gegeven woorden.

2

trekken, rennen, klimmen, tillen, vallen, mikken

3.1

1 rommel 2 afval 3 vuilnis

3.2

plaatje 1: vuilnisbak en afvalemmer

plaatje 3: troep en rotzooi

plaatje 2: stoffer en veger

plaatje 4: voetbalveld en speelveld

3.3

rotzooi - troep

vuilnis - huisvuil

spullen - dingen

winkel - zaak

4

1 hout

2 wol

3 karton

4 zilver

5 leer

5

1 a in de stad

2 op het plein, een vlooienmarkt

3 's ochtends

6

1 's ochtends

4 in december

2 's avonds

5 in de zomer

3 's middags

6 in het weekend

7

1 schrobben

2 kriskras

3 verroest

4 de schoffel

*Verdieping***8**

1 mopperen 2 kletsen 3 roepen

9

(1 Susan gaat met vader naar de stad.)

Bijvoorbeeld:

2 Susan gaat met vader naar de winkel.

3 Lisa wil met vader naar de winkel.

4 Lisa wil met vader de winkel in.

5 Lisa wil zonder vader de winkel in.

6 Lisa wil zonder vader een winkel in.

10

eigen vondsten bijvoorbeeld:

1 lamp: Laat Andres maar praten.

2 stoep: Susan tekent ook een paard.

11

1 zelfbedacht woord met een zin

2 zelfbedacht woord met een zin

12

1 De tekst is een sprookje.

2 bijvoorbeeld:

- Er komen fantasiefiguren in voor.

- Het loopt goed af.

- In de tekst staat niet wanneer het precies gebeurde.

- Het kan niet echt gebeurd zijn.

3 a bij regel 8

4 Het woord 'Hierin' slaat op een heel grote vijver.

5 Het woord 'daarboven' slaat op het water.

6 c een flesje

7 De waterbuzzel heeft gif gegeten.

13

1 De tekst is een weettekst.

2 vijf alinea's

3 b de oren van de uil

c de ogen van de uil

e nachtdieren

f de vleugels van de uil

g uilen zijn nuttig

14

1 goed 4 goed

2 goed 5 fout

3 goed 6 goed

Lesinhoud

- De leerlingen passen toe wat ze in dit thema geleerd hebben over opruimen en afval.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- groot vel papier

Vorbereiding

- De leerkracht brengt het verzamelde materiaal mee, zoals kranten, tijdschriften en foto's.
- Vanaf het begin van dit thema vraagt de leerkracht ook aan de leerlingen om tijdschriften en krantenknipsels te verzamelen.

Start**5**

U vertelt dat we vandaag in groepen van twee een collage gaan maken over verschillende soorten vuil. De leerlingen moeten uit tijdschriften en kranten alles wat te maken heeft met vuil knippen en daarna op het Werkblad plakken.

Kern - Instructie**20**

U zegt:

“De groepen overleggen eerst met elkaar hoe ze te werk gaan: sorteren, knippen en daarna plakken.”

De leerkracht geeft aan wie de leider of leidster is van elke groep.

U zegt:

“Bij het bespreken moeten jullie wel zachtjes praten.”

De groepen gaan aan het werk.

Afsluiting**10**

De groepen laten hun collage zien en vertellen hoe ze het vonden om dit werkstuk te maken.

Bijlagen

- **Toetsbladen 3**
- **Controletoets**
- **Alfabetische woordenlijst**
- **Woordenlijst betekenissen**
- **Spellinghulp**

Toetsbladen

Controletoets

Alfabetische woordenlijst

Doelwoordenlijst Thema 3

1. afgeprijsd
2. compost, de
3. doorbreken
4. etensresten, de
5. grondwater, het
6. ijzer, het
7. koper, het
8. korting, de
9. materiaal, het
10. mist, de
11. mul
12. op=op
13. oplaadbaar
14. opruiming, de
15. ploegen
16. roesten
17. seizoen, het
18. stekker, de
19. stroom, de
20. tuinafval, het
21. uitverkoop, de
22. verroest
23. verrotten
24. verteren
25. winkelier, de
26. zich afspelen

Woordenlijst betekenissen

doorbreken:

Als de zon doorbreekt, komt de zon tevoorschijn van achter de wolken.

de mist:

Dat zijn wolken die vlak boven de grond hangen. Je kunt bij mist niet ver kijken.

mul:

Als zand mul is, dan is het droog en fijn. Je kunt er moeilijk doorheen lopen, want je voeten zakken weg.

ploegen:

Ploegen is: de aarde omkeren met een ploeg. De boer ploegt zijn land met een machine met scherpe ijzers.

Ploegen is ook met moeite door het zand lopen/gaan.

ijzer:

Ijzer is een soort metaal. Het roest als er water op komt. Ijzer is een materiaal (bijvoorbeeld een spijker).

koper:

Koper is een soort metaal. Het is roodbruin of geel van kleur. Koper is een soort materiaal (bijvoorbeeld een waterleiding).

het materiaal:

Het materiaal is alle stoffen waarmee je iets kunt maken. Koper, ijzer, papier en karton zijn materialen.

roesten:

Roesten is als er op ijzer een bruine, korrelige laag komt. Op het laatst valt het uit elkaar.

verroest:

Verroest is als er op een ijzeren voorwerp roest zit.

zich afspelen:

Een verhaal kan zich afspelen op een bepaalde plaats of in een bepaalde tijd.

het seizoen:

Het seizoen is een deel van het jaar. In Nederland kennen ze vier seizoenen: lente, zomer, herfst en winter. Op Aruba hebben we geen seizoenen.

afgeprijsd:

Als spullen in de winkel zijn afgeprijsd, dan zijn ze goedkoper gemaakt.

(de) korting:

Als je korting krijgt in een winkel, dan hoef je minder te betalen dan normaal.

op = op:

Als er in de winkels opruiming is, dan zie je wel eens op = op op de ramen staan. Je moet er dan snel bij zijn, anders is alles weg.

de opruiming:

Als de winkels opruiming hebben, dan kosten de spullen minder dan anders.

de uitverkoop:

Uitverkoop betekent hetzelfde als opruiming. Als de winkels uitverkoop hebben, dan kosten de spullen minder dan anders.

de winkelier:

Een winkelier is de eigenaar van een winkel.

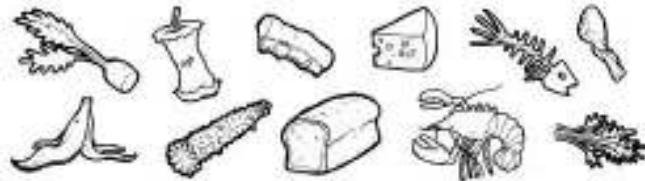

de compost:

Dit is mest die gemaakt is van etensresten en tuinafval. Bijvoorbeeld van schillen, gras en bladeren.

de etensresten:

Dit zijn kleine beetje voedsel die overblijven bij het koken en na het eten.

het tuinafval:

Dit is afval uit de tuin, zoals bladeren en gemaaid gras.

het grondwater:

Grondwater is water dat in de grond zit.

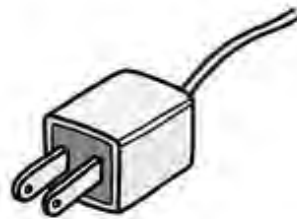

oplaadbaar:

Als batterijen oplaadbaar zijn, dan kun je ze steeds opnieuw vullen met elektriciteit.

de stekker:

Een stekker zit aan het uiteinde van de snoer. Als je de stekker in het stopcontact steekt, komt er stroom door het snoer.

de stroom:

Stroom is elektriciteit. Dat is een bepaalde soort energie, waardoor apparaten kunnen werken. Een stofzuiger en een lamp werken op elektriciteit.

verrotten:

Als iets aan het verrotten is, dan wordt het langzaam slap, bruin en schimmelig.

verteren:

Als iets aan het verteren is, dan is het aan het verrotten en verdwijnt het langzaam.

Spellinghulp

Woordenlijst**Veelgebruikte woorden**

acht	goed	maken	over	weten
alle	grote	mama	papa	wij
alles	had	me	school	willen
ander	hebben	meer	te	ze
beurt	het	mensen	tegen	zeggen
bij	hij	mij	toch	zei
blijven	ja	mijn	u	zeven
de	je	moeder	vijf	zich
deze	jullie	moeten	voor	zij
door	kijken	mogen	vragen	zijn
een	kind	nou	waren	zo
er	komen	nu	we	
even	krijgen	oma	weer	
fout	kunnen	opa	werd	

Woorden die met f beginnen

fabriek	fiets	flauw	foppen	friet
fantastisch	figuur	fles	fornuis	fris
februari	fijn	flink	foto	fruit
fee	file	flits	fotograaf	fuik
feest	film	fluit	fout	
fel	fladderen	folder	framboos	
fier	flat	fontein	Frans	

Woorden die met v beginnen

vaart	veel	vijf	vlug	
vriend				
vaas	veer	vijver	voedsel	vrij
vacht	vegen	viool	voelen	
vrijdag				
vader	veld	vis	voet	
vroeg				
vals	vent	vlag	vogel	
vroeger				
vandaag	ventiel	vlam	vol	
vrolijk				
vandaan	verder	vlees	voor	
vrouw				

Thema 3

Opgeruimd staat netjes

vangen vrucht	verf	vlek	voorzichtig	
varken	versje	vleugel	vork	vuil
vast vuist	vest	vlieg	vos	
vat vulkaan	vet	vlinder	vouwen	
vechten vulpen	vier	vloer	vraag	
vee	vies	vlucht	vragen	

Woorden met /g/ = ch

och	pech	toch	zich
-----	------	------	------

Woorden met ei

afscheid trein	eik	karwei	paleis	
allebei veilig	eiland	keihard	plein	
allerlei vrijheid	eind	keizer	pleister	
beide bereiken weide	eindelijk fontein	klein leiden	prei reiger	wei
dweil weigeren	geheim	leiding	reis	
ei eigen eigenlijk eigenwijs	geit gewei hei heide	mei meisje omleiden overeind	reizen reiziger sein steiger	zei zeil

Woorden met /ie/ = i

abrikoos	figuur	limonade	piloot
artikel	gitaar	liniaal	rivier
benzine	idee	liter	ski
citroen	idiot	lucifer	taxi
dia	januari	microfoon	televisie
diamant	juli	minister	titel
dirigent	juni	minuut	tosti
etiket	kapitein	nasi	viool

Thema 3

Opgeruimd staat netjes

familie	kilo	macaroni	visite
februari	kritiek	olifant	
feliciteren	lampion	piano	

Woorden met ij

altijd	grijpen	mij	schijnen	vlakbij
begrijpen	grijs	mijn	schilderij	vrij
bij	hij	nijdig	schrijven	vrijdag
bijl	hijgen	nijlpaard	smijten	vrijheid
bijna	ijs	ontbijt	snijden	vrolijk
blij	ijverig	opzij	spijker	wij
blijven	jij	partij	spijt	wijd
boerderij	kijken	pijl	stijf	wijk
cijfer	konijn	pijn	stijgen	wijn
dijk	krijgen	pijp	strijkijzer	wijs
dikwijls	krijt	prijs	tegelijk	wijzer
eigenlijk	kwijt	rij	terwijl	woestijn
eigenwijs	lijden	rijden	tijd	zij
eindelijk	lijf	rijk	tijger	zijn
fijn	lijm	rijm	twijfelen	
gelijk	lijn	rijp	vijand	
glijden	lijst	rijst	vijf	
gordijn	medelijden	schijf	vijver	

Woorden met au

- 1 De **paus** rijdt in een **blauwe auto**.
- 2 In de **pauze** eten we **gauw** een **augurk** en **rauwe** ham.
- 3 Is de pizza een beetje **flauw**? Doe er dan **saus** over.
- 4 De kater slaat plotseling met zijn **klauw** naar de **pauw**.
- 5 **Au!** Die broek zit veel te **nauw**.
- 6 'Haal een glas **lauwe** melk voor me!', **snauwt** de man
- 7 De poes **klauterde** in een hoge boom, waar ze de hele dag bleef **miauwen**.
- 8 Oma vindt het erg **benauwd** in de **sauna**.
- 9 'Ik heb een **kabeljauw** gevangen met een stukje **kauwgom!**, roept de visser.

Thema 3

Opgeruimd staat netjes

Woorden die met z beginnen

zaad	ze	zeven	zoeken	zout
zaag	zee	zich	zoemen	
zuchten				
zaaien	zeep	ziek	zoen	
zullen				
zaak	zeggen	zien	zoet	zuur
zaal	zei	ziezo	zolder	
zwaan				
zacht	zeil	zij	zomer	
zwaar				
zadel	zeker	zijn	zon	
zwak				
zagen	zeldzaam	zilver	zonde	
zwart				
zak	zelf	zin	zonder	
zand	zes	zitten	zoon	
zaterdag	zeuren	zo	zorg	

Regels om te onthouden

1 woorden met d of t

- Als de eindklank van een woord een /t/ is, maak je het woord langer. Als je een /d/ hoort, is de eindletter van het woord ook een *d*.

hond – honden

2 cht

- Als je na een korte klank /gt/ hoort, dan schrijf je *cht*, behalve bij *ligt*, *legt*, en *zegt*

lacht

3 sch

- Als je aan het begin van een woord /sg/ hoort, schrijf je altijd *sch*.

school

4 g(t) of ch(t)

- Als je na een lange klank of na een tweetekenklank een /g/ hoort, schrijf je een *g*.

plaagt – zwoegt

5 ng of nk

- Als je na een /ng/-klank een /k/-klank hoort (/ngk/), schrijf je *nk*.

denk

6 /u/-klank

- Als je een /u/ hoort op een lage stemtrap, dan schrijf je een *e* en als je een /u/ hoort op een hoge stemtrap schrijf je een *u*.

vroeger – geluk

7 eer, oor en eur

- Je hoort /ir/, /or/ of /ur/, maar je schrijft *eer*, *oor* of *eur*.

speer – koor – deur

8 aai, ooi en oei

- Je hoort /aaj/, /ooj/ en /oej/, maar je schrijft *aai*, *ooi* en *oei*.

zwaaien – mooi – bloei

9 het verdelen van woorden in klankgroepen

- Hoor je een medeklinker (k, l, m, etc....) of een tweetekenklank (ui, oe, au, etc.....) aan het eind van een klankgroep dan schrijf je het woord zoals je het hoort. (struiken)

- Hoor je een lange klank aan het einde van een klankgroep, dan schrijf je alleen maar een klinker. (jager)

- Hoor je een korte klank aan het einde van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers. (bakker)

10 woorden die eindigen op de klank /ee/, /aa/, /oo/ en /uu/

- Hoor je aan het eind van een woord /aa/, /oo/, /uu/, dan schrijf je a, o, u.

- Hoor je een /ee/, dan schrijf je er twee.
